

Backstugor, torp och gårdar i Björsered

En inventering med berättelser om människor och bebyggelse
från 1700-talet till nutid
i byn Björsered i Öfre skogsbygdens rote, Vessige socken

BJÖRSERED

Ur "Hallands Landsbeskrifning 1729":

No 1 Björsered Olof Lars gård, ½ mantal crono, 2 åboer med hustrur, 2 skattförde och 2 skattfrie inhyses eller backstuguhjon.

No 2 Björsereds huus, har inga ägor, hörer till Björsereds gård, 2 skattfrie inhyses/ backstuguhjon (Nils Ericksson med hustru Ingierd).

Åborna hette Erland Larsson och Jeppe Bengtsson. De brukade ¼ mantal var. Vi kan se på kartor att deras gårdsbyggnader var sammanbyggda. (anm. i vår inventering kallar vi dem **Gård 1 resp Gård 2**. Fortfarande vid laga skiftet 1883 fanns bara en kringbyggd gård som delades av de två familjerna)

För Erland Larssons byggnader antecknades: "Manhuusen någorlunda i gåt stånd. Uthusen bestående af 1½ länga, hwaraf ett fähuus är bristfälligt till Syllar, stolpar, skifte ock taak". För Jeppe Bengtssons antecknades: "Af manhuusen finnes 2ne herbergen bristfällige till Syllar, stolpar skifte ock Tak. Uthusen någorl. behåldne.

Ingen Träägård, kåhl ock humblegård omgierdat med snegård, kan intet med Steen anläggias, af ordsak at ingen steen finnes som der till kan bruukas. Hemmanets gierdsgårdar bestå dels af Snegård, dels af Rijs och stafwer, samt gropar i Sankig marck.

Beteshage finnes till 4 koer, är bewuxen med ungt upqwistat samt gammalt Boke. Betet magert ock skrint af måssar ock stora liung backar. Utmarken samfällt med Crono hemmanen Lija ock Sjöjierde, bewuxen med enskift Boke skoug. Skielnader omkring denna skoug, först i Härbråte Bäckten efter Bäckten åth Päärs sjö sedan åt Gropamåssen, till Björsereds giärdes gierdesgård. I skougen en planterings hage. Denna utmark någorlunda till betet av liung ock gråås marck. Intet Qwarn ställe. Hafwer fiske vattn kallat Biörsereds Siö, hwar uti är gjeddor, abborrar ock mört, som dock intet af åboerna brukas.

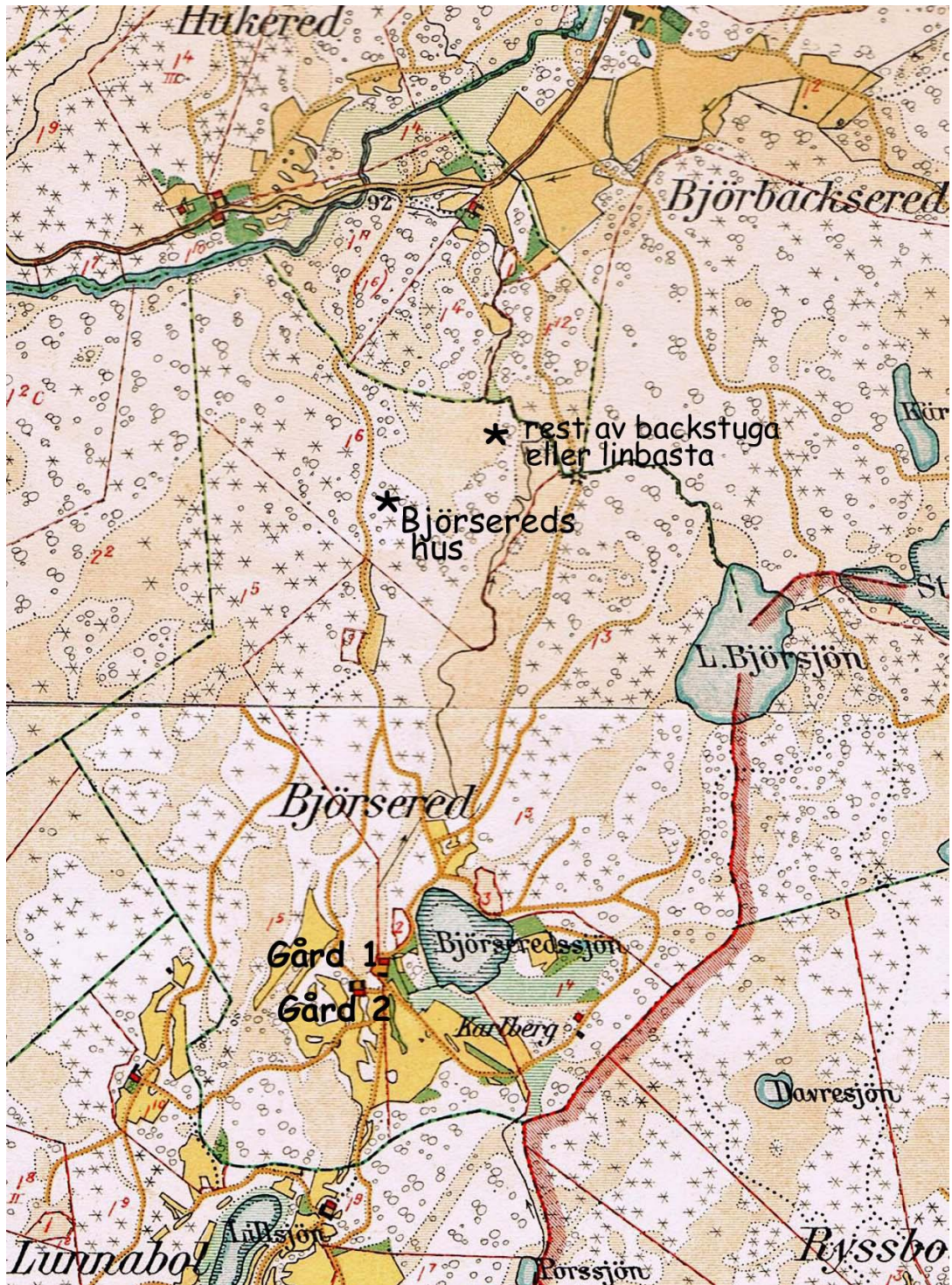
Åckeren består utaf kall öhr Jord, kan intet med fyllning eller dickning förbättras, gifwer i god årswäxt 2dra kornet. I åckergierdet gammalt Eke samt ungt till wäxande Biörk och ahle. Ängen mager till gräs wäxten bestående af kall marck och Sägga måssa, kan intet med rödning eller dickning hielpas. Ängen något bättre än åckeren. I en anghage waruti är några gamla boker samt boke Busgagie."

"Bägge åboerna någorlunda behåldne ock efter hemull Zedellar (anm. arrendekontrakt) tillträtt hemmanet, den förre in Anno 1707 ock den senare in Ao 1715. Praesterat Båtsman."

Ur "Beskrifning" till 1783 års storskifteskarta:

"Har tämmelig bewuxen och Stor Bokskog uti inägorne; men förträffelig på allmänna Fäladsmarken." "Till Boskapsupfödande är detta hemman mycket förmonligt, emedan det har ett förträffeligit mulbete på allmänna kronoparken, utom några fast sterila Beteshagar." Åkren består af finjord, blandad med mycken sten, som utgör måst hela dess botten, afkastar i medelgoda år 2½ och högst 3dje kornet. Ängen är till större delen bewäxt med Ljung, och är mycket mager; det bästa och mästa höet den gifver, består af starr- och madgräs, utom något litet bättre uti täpporne under Laduhusen.

I beskrivningen uppges också att det fanns två torp, det södra tillhörde Per Erlandsson och det norra Elias Nannesson. Torpen var placerade nära varandra i den norra delen av hemmanet, medan gårdarna låg i den södra delen. Både gårdar och torp låg intill vägen mot Hukered.

Björsereds gräns utmärkt med streckad grön linje och fastighetsbeteckn. med röda siffror.
(ekonomiska kartan 1925)

Beskrivning till kartbilden:

Fastighet 1:3: areal 89,2 ha, varav åker 5 ha, ägare: Anna Lovisa Pettersson

1:4: areal 11,5 ha, varav åker 0,9 ha, ägare: C.Hj. Johansson (Karlberg)

1:5: areal 61,1 ha, varav åker 4,1 ha, ägare Gottfr. Kristensson, ägostyckn 1918

1:6: areal 34,4 ha, ägare H Wennerholm, ägostyckn 1918

Nr 1 och 2 samf. grustag, **3** torvmossar

Lunnabol 1:10 (där bl.a. torpet Skogslyckan låg) och del av 1:9 (tomten med det gamla Lunnabolhuset och orienteringsstugan) tillhör numera Björsered

Gård 1

Enligt Hallands Landsbeskrifning 1729 hette den ene åbon i Björsered Erland Larsson. 1674 hette brukaren på den här gården Lars Erlandsson, förmodligen Erlands fader, som dog 1692. 1693-1707 brukades gården av Per Arfvedsson.

Erland Larsson hade 1708 gift sig med Elin Torstensson, också hon från Björsered. De fick i varje fall 7 barn, men de flesta av dem dog i tidig ålder, vid bouppteckningen efter Erland Larsson 1748 nämns bara 2 söner, Lars och Per.

omkr 1710-1748

Erland Larsson (Lassesson)   född omkr 1686   död 1748

Elin Torstensson

Barn: Torsten f 1712, Lasse f 1709 d 1719, Per f 1717 d 1719, Börje f 1721,

Ingegärd

f 1723 d 1736, Lars (Lasse) och Per f 1727.

Vid bouppteckningen antecknades: 2 hästar (44 daler), 6 kor (47), 4 kvigor (17), 2 kalvar (2), 16 får och 9 lamm (21), 17 gamla getter och 4 killingar (28) och 3 svin (2). Tillgångar totalt 241 daler. Skulder 67 daler, varav 29 daler för "husebrist" efter hållen besiktning hösten innan.

Till yngste sonen Per hade makarna 1745 testamenterat all den egendom som fanns efter dem, eftersom "den äldste sonen förut skall bekommit så mycket honom kunde tillkomma".

Sonen Lars gifte sig 1739 med Christin Knutsdotter från Nedre Glöshult i Drängsered och han brukade gården i ett par år, innan yngre brodern Per tog över.

1745-1796

Per Erlandsson   född 1727-02-27 i Björsered   död 1796

Anna Börgesdotter   1733-11-04 i Drängsered   1816

Barn: Ingierd f 1752, Erland f 1754 d 1808, Nils f 1757, Börge f 1760, Anna-Britta f 1763, Inger f 1765 d 1784, Christina f 1769, Barthold f 1772, Elin f 1775 och Anna f 1778.

Per och Anna gifte sig 1752. Anna kom från Åsebol i Drängsered. Per dog 69 år och Anna 82 år gammal, båda av "åldersbräcklighet", dottern Inger dog 18 år gammal av bröstsjukdom. I husförhörlängderna finns antecknat att änkan under sina sista år "födes av medlidande" i dottern Annas familj.

Makarna hade friköpt hemmanet enligt "skatteköpsbrev av den 19 juli 1796". Mannen dog i oktober samma år.

Vid bouppteckningen 1796 efter "nemndemannen wälförståndige" Per Erlandsson finns "9 i lifvet warande barn, sönerna Erland och Nils, boende i Sjösgjärde, Börge boende i Höllmelia, sonen Bartol hemma hos sin moder 23 år och döttrar Ingierd, gift med nemndemannen wälförståndige Christian Månsson i Askome, doteren Anna Brita gift med Bonden Sven Torstensson i Björbexered, doteren Christina 26 år, doteren Elin 19 år och doteren Anna 17 år gammal." Å de omyndigas vägnar var bl a "deras moderbroder häradsdomaren wälförståndige Anders Börgesson i Böckstorp" närvarande.

Tillgångar i boet 167 riksdaler och skulder 51 riksdaler. Bland tillgångarna: 2 hästar (14 rd), 5 kor (29), 1 tjur (3), 9 får och 4 lamm (7) och 9 getter (4).

Man kan ana stridigheter om arvet. Änkan dog 1816, men inte förrän 1822 förrättades arvskitte, då det bl a talas om ett testamente i sept 1796, där Per Erlandsson förordnat att den av hans döttrar som först med ärlig? man blev gift skulle med äganderätt hemmanet besitta och behålla”, men eftersom testamentet saknade hustruns namnteckning gällde det inte.

Efter 1796 brukades gården av änkan tillsammans med några av barnen. Yngsta dottern Anna gifte sig med Carl Bengtsson 1803 och de tog då över brukningen. När Carl Bengtsson dog 1840 ägde de hela hemmanet om ¼ mantal som värderades till 505 riksdaler.

1804-1851

Carl Bengtsson född 1777-04-23 i Drängsered död 1840

Anna Pehrson 1778-08-15 i Björsered 1857

Barn: Anna Christina f 1804 d 1804 av kopporna, Bengt f 1807, Petronilla f 1809 och Anders f 1819.

Enligt uppgift i Gods och Gårdar 1945 skulle gårdens bostadshus vara uppfört under 1830-talet, dvs under den här perioden (se bild på huset längre fram).

Carl och Anna verkade vara välbärgade, av bouppteckningen att döma. Tillgångarna uppgick till 2.235 riksdaler och skulderna till 363 rd. Bland tillgångarna ingick en fordran på 733 rd av sonen Anders Carlsson för hans köp 1836 av ¼ mantal i Väby (Krågård). Kreatur: 2 hästar (83 rd), 5 kor, 5 kvigor och 5 kalvar (164 rd) 14 får, 3 lamm, 5 baggar (42 rd), 1 sugga med 8 spädgrisar, 3 höns och 1 tupp.

Sonen Bengt Carlsson övertog gården, men dog redan 1844, ogift, 37 år gammal. Han hade köpt moderns och syskonens andelar i gården 1841. Hans syster Petronilla var gift med hemmansägaren Bengt Svensson i Guttared i Sibbarp och brodern Anders var ”ofärdig” och omyndigförklarad och hade säkert svårt att ta över gården.

Gården värderades i Bengt Carlssons bouppteckning år 1844 till 450 riksdaler (taxeringsvärdet 1843). Det fanns inte längre så många kreatur på gården: 1 brunt sto 19 år gammal, 2 kor, 4 lamm och 2 höns. Tillgångar 717 riksdaler och skulder 368 rd.

Gården brukades nu en tid av arrendator Carl Johan Svensson med familj. När kronoskattehemmanet bjöds ut på auktion 1851 till högstbjudande, stod Anders Carlsson som ägare. Med köpet följde undantagskontrakt för Anna Pehrson och Anders Carlsson, se nedan. Johannes Andersson i Efshult köpte gården för 2.544 riksdaler.

Johannes Andersson med sin ”kära hustrus goda råd och samtycke” sålde redan 1856 hemmanet till Nils Nilsson och hans hustru Karin Johansdotter i Björsered för 2.666 riksdaler. Makarna Nilsson hade flyttat till Björsered 1853 från Abild.

I köpekontraktet sägs bl a: ”Följer ett undantag till gamla enkan Anna Pehrson i Björsered som skall af köparen årligen utgöras en tunna råg, en tunna korn, två tunnor rågblandsäd, ½ tunna hafre, två tunnor potater, ½ tunna kornmalt, två pund fläsk, två pund kött samt födt 2ne kor och fyra stycken får, äfvensom en del gjorda förbehåll i såväl man- som uthus i enlighet med enkan Anna Pehrsoners kontrakt, hvilket köparen i allo sig ikläder att utgöra. Sedan enkan Anna Pehrson är med döden afliden så skall hennes son Anders Carlsson åtnjuta sin moders undantag i hela sin lifstid med undantag af hälften i all spannemålen som skall afgå.”

”Födörådstagare” Anders Carlsson levde till år 1895, han blev 76 år gammal.

1856-1872

Nils Nilsson född 1811-08-05 i Abild

Karin Johansdotter 1820-08-27 ”

Barn: Nils Peter f 1844, Johan f 1846, Beata Maria f 1848, Anna Sophia f 1850, Per f 1853, Johanna f 1857, Neta f 1860 d 1863 och Neta Christina f 1863 d 1870.

Neta f 1863 dog av ”vatten i hufvudet”.

Familjen flyttade tillbaka till Abild 1872. Sonen Johan gifte sig 1870 med Carolina Larsdotter i Grimshult och de blev arrendatorer och sedan ägare till gården Grimshult 2:3. 1889 flyttade familjen till Krogsred. Sonen Nils Peter flyttade till Amerika 1872.

1872-1874

Nästa ägare till gården var Harald Svensson f 1835 i Årstad, gift 1865 med Johanna Andersdotter f 1837 i Spannarps. De flyttade in med sin familj från Abild 1872, men sålde gården redan 1874 och flyttade till Ljungby. Harald Svensson hade tidigare bl a varit dräng i Vessige nr 1, Prästgården, där deras äldsta barn föddes; Sofia 1867 och Oscar 1870. Nästa barn föddes i Örsedala i Abild 1872.

1874-1885

Nils Johan Eliasson född 1826-12-02 i Björsered död 1896

Olena Beata Larsdotter 1836-10-15 i Ljungby 1895

Barn: Emma Mathilda (Tilda) f 1858, Anna Lovisa f 1860, Helena Potentia (Tensia) f 1863, Amanda Sofia f 1870, Ludvig f 1875 d 1875, Amalia Olivia f 1876.

Nils Johan hade flyttat från Björsered till Ljungby 1854, gift sig samma år med Olena Beata och de fyra äldsta barnen var födda i Ljungby. 1874 flyttade familjen till Björsered där Nils Johans tio år äldre broder, Carl Johan Eliasson då ägde granngården sedan 1845.

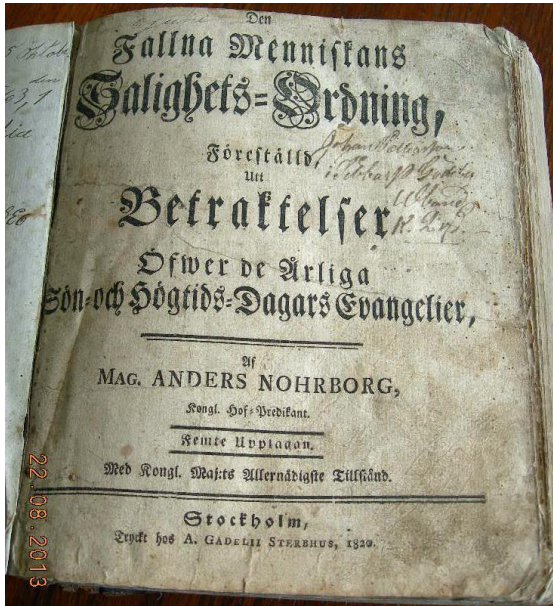
I Björsered genomfördes laga skifte 1883-1885. Eliassons gård blev Björsered 1:3 och granngården blev 1:2. Brodern hade dött 1877 och gården ägdes nu av hans änka, Inger Christina Olsdotter. **”Skiftet innebar ingen större dramatik. Ägora delades i två hälfter och efterhand byggdes också nya byggnader varvid en av gårdarna flyttade några tiotal meter mot sydväst”**

– ur hembygdsboken, sid 132. (se också kartbilden)

I lagaskifteshandlingarna är beskrivet hur Nils Johan Eliassons byggnader såg ut 1883: ”Manbyggnad, uppförd av dels timmer dels skiften, till en del fodrad med bräder, täckt med halm, på låg stenfot, 16,6 m lång, 5,6 m bred och 2,7 m hög i en våning, innehållande förstuga med ytterdörrar samt ingångar till kök, stuga och kammare. Kök med spis och bakugn och ett mindre fönster samt en mjölkammare bredvid med uppgång till vinden; stuga med spis, 2 fönster, tapetserad, en kammare vid förstugan med kakelugn och ett mindre fönster, ett herberge med 2 fönster, 2 innebyggda sängar, derifrån nedgång till en mindre källare murad med gråsten. Ladugårdslänga uppförd af skiften i stolpar på låg stenfot, under halmtak, 36,2 m lång, 5,3 m bred och 2,1 m hög. Inredd till foderlage, stall med spilt för 2 hästar, fähus, fähus med 8 båsar, lada, svinhus, loge, sädeslada och port. Uthuslänga uppförd af dels skiften och stolpar, dels bräder, inredd till huggebod, svinhus och afträde, under halmtak, 8,9 m lång, 4,2 m bred och 1,7 m hög. Källare hvälfad av gråsten, 3,6 m lång, 1,7 m bred och 1,7 m hög.”

Manbyggnaden var i ”försvarligt skick”, ladugårdslängan i ”hjelpigt”, uthuslängan i ”försvarligt” och källaren i ”godt skick”.

Värdet av änkans byggnader ansågs vara 230 kronor högre än Eliassons, varför hon hade förmånsrätt vad gäller kvarboenderätten. Men det bestämdes istället att Eliasson skulle bli kvar och änkan flytta ut sina byggnader.

Det fanns ytterst få böcker i hemmen på den här tiden. De som fanns var bibel och psalmbok och kanske någon postilla eller annan religiös litteratur. Ofta brukade man anteckna barnens namn i de här böckerna. I Eliassons hem fanns "Den fallna människans salighetsordning föreställd uti betraktelser över de årliga sön- och högtidsdagars evangelier" med barnens namn och födelsedatum antecknade (tryckt 1820). (Boken tillhör Eivor Andersson)

Olena Beata tog sitt liv 1895, 59 år gammal. Gården hade då för flera år sedan lämnats över till dottern Lovisa och hennes man Anders Johan Pettersson och föräldrarna var föräldrar på gården. Änkemannen Nils Johan Eliasson dog 1896 av "ålderdomssvaghet" 70 år gammal.

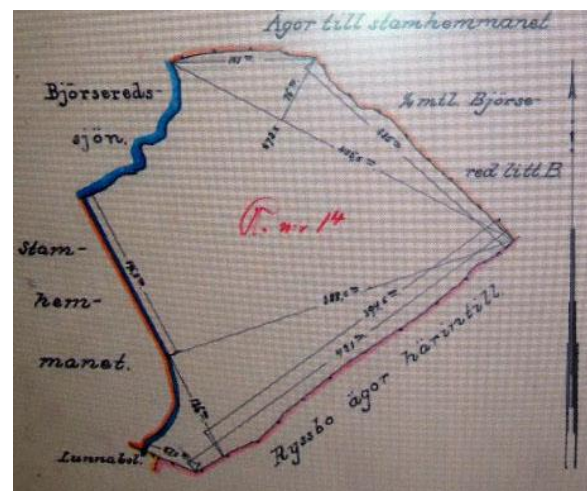
Dottern Emma Matilda gifte sig med hemmansägare Johan Aron Johansson i Bäckagård. Amanda Sofia gifte sig med Johan August Johansson f 1871 i Drängsered och år 1900 bodde hon med sin familj i Lunnabol. Olivia var under många år piga hos sin syster Lovisa. 1903 fick hon en son, Ludvig, som 21 år gammal tog sitt liv. Han "kastade sig framför tåget" i Halmstad. Olivia dog 1946 i Björsered. Hon ligger i samma grav som systemen och svågern och på gravstenen kallas hon trotjänarinna. Systemen Tensia och hennes son Malkolm Bengtsson (Glostorp) kan vi läsa om i hembygdsboken sid 153, där Malkolms son Evert Båfält berättat deras levnadshistoria.

Omkr 1885-1940

Anders Joh. Pettersson född 1864-11-24 i Hukered död 1940
 Anna Lovisa Nilsdotter 1860-10-25 i Ljungby 1929
 Barn: Carl Hjalmar f 1887, Nils Birger f 1890, Johan Severin f 1893, Per Adolph f 1897 och Julius Bernhard f 1901 d 1918 på Hospitalet i Lund av tbc.

Anders Johan var son till Petter Johan Andersson och Severina Gunnesdotter på torpet Åsen i Hukered.

1913 lät Lovisa Nilsdotter, som stod som ensam ägare av gården, avstycka och sälja en lägenhet om 11,45 hektar "benämnd Karlberg" till sonen, "arbetaren" Karl Hjalmar Johansson för 2.000 kronor. Som villkor i köpbrevet fanns bl a: "Köparen tillträder ägområdet denna dag i det skick detsamma med hänsyn till byggnader, jord, skog, växande gröda och hägnad nu befinner." "Hägnaden i norr och nordost, som går från Björseredssjön till Ryssbo ägor, skall af

köparen ensam underhållas samt äfven hägnaden vid den så kallade "Tjockabron" och därifrån upp till Lunnabols ägor skall likaledes af köparen ensam underhållas. Köparen äger rätt till nödig utfartsväg. Den så kallade "Tjockabron" skall af köparen ensam underhållas." "Köparen äger rätt till jakt och fiske uti Björseredssjön och rätt att taga gräs i samma sjö vid sin strand med samma rätt som stamhemmanet äger."

Det fanns tydligen byggnader på Karlberg redan 1913. Fastigheten fick beteckning **1:4**. 1924 bestod Karlberg av 0,9 ha åker, 5,3 ha produktiv skog och 3,5 ha äng.

1925 var stamfastigheten **1:3** då på totalt 89,2 ha, varav 5,0 ha åker och 60,9 ha produktiv skog

Bröderna Nils Birger och Johan Severin Andersson ägde gården 1945 enl Gods och Gårdar. Fastigheten var då taxerad till 25.700 kronor.

"Manbyggn uppf omkr 1830. Ekonomibygn uppf i slutet av 1800-talet. 2 hästar, 3 oxar, 5 kor, 1 svin, 2 får."

En
ligt
Go

ds och Gårdar 1964 ägde snickaren Nils Birger Andersson och stationskarl Johan Severin Andersson vardera 40,5 ha av Björsered 1:3, tax.v. 42.900 resp 43.900 kronor.

Karl Johansson dog 1965 i Björsered. Han var ogift som sina två bröder Nils Birger, död 1973 i Hisings Backa och Johan Severin, död 1975 i Falkenberg.

Johan Severin Johansson
(bilden tillhör Eivor Andersson)

Karl kallades i orten för "Skindrajan" (anm. någon som bereder skinn). Enligt uppgift var det egentligen hans far, som sysslade med skinnberedning. Se artikel nästa sida, som var införd i HN 1962

Handlanden Gunnar Wennerholm och "Skindrajan" utanför lanthandeln i Sjönevad
(bilden tillhör Gunnel Wennerholm)

75-årig ensamboende småbrukare i Vessige med små krav på livet

— Jag anses höra till skräpet, men jag har lärt mig till befäl under de tre år jag låg vid Göta livgarde i Stockholm. Jag har ledaregenskaper och kvinnorna säger om mej att jag är tjock, fet och präktig och jag har inte varit sjuk mer än en enda gång i mitt liv. Det är 75-åriga småbrukaren Karl Hjalmar Johansson i Björsered i Vessige som tecknar sin självbiografi i bl a dessa drastiska vändningar. Enstöring och original är epitet, som de flesta i hans omgivning säkerligen vill sätta på honom eftersom han inte förmått att helt hänga med i rasande standardutvecklingen i folkhemmet, men bakom den något solkiga och trasiga yttre fasaden bor åtskilligt med knipslughet och vetgirighet, som gör att man ingalunda har tråkigt då man söker upp honom i hans ensamhet.

Karl Hjalmar Johansson brukar fortfarande fädernegården, som han äger tillsammans med två bröder men ensam bebor. Sedan fadern dog 1940 har han bott ensam på gården, som ligger synnerligen idylliskt utmed vägen Örsedala—Hukered och enligt mantalsuppgifterna omfattar 4 tunnland åker, 2 tunnland bete och 10 tunnland skog. Numera har han åkerarealen nedlagd i bete, varigenom han får tillräckligt med foder för sin 16-åriga arbetshäst och de två korna och två ungdjuren, som levde i bästa välmåga och såg ut att trivas alldeles utmärkt i den med hänslas tillbom-made ladugården. Förr höll Johansson sig också med får, men sedan några kringdrivande stövare för några år sedan rivit ihäl en del av dessa ute i markerna och polisen inte lyckats reda ut vilka jägare som ägde hundrarna har han frångått fårskötseln. Hans mjölk levereras inte till mejeriet utan går åt i hushållet samt till foder åt ungdjuren.

Mangårdsbyggnaden från 1845 rymmer åtskilligt, som en antikvitets-samlare skulle känna sig salig över att äga. I härbret täcks t ex en av långväggarna av vackert målade gamla sängar s k fällbänkar och det kombinerade sov- och finrummet domineras av en stor öppen vitmenad fyr. Till denna har han anslutit den vedspis som förser honom med den erforderliga värmen då kylan blir för svår. Vid vårt besök höll sig emellertid yttertemperaturen något över noll grader och följaktligen hade han inte anledning att elda i densamma just då.

När Karl Hjalmar Johansson för några dagar sedan fyllde 75 år förflyt högtidsdagen utan gratulationer. Här står han vid kaffepannan framför den stora öppna fyren i finrummet.

skåpsupare rätta benämningen på honom i nykterhetshänseende.

Bokmal

I sin ungdom låg han tre år vid Göta livgarde i Stockholm där han blev korpral och han har också gått polis på Sjönevads marknad. När vi frågade honom om han inte haft funderingar på att resa till Amerika log han illmarigt och förklarade, att han hört så många beärllta om hur det var där över och själv läst alla böcker han kommit över om hur man blir rik och han aldrig haft anledning att söka sig lyckan västerut.

På tal om böcker så såg vi en sliten Odhners svenska historia på hans skrivbord och han anförtrödde oss, att han allt sedan ungdomen

haft en stor läshunger och att han förr ofta lånade böcker i biblioteket och läste. Mängden av veckotidningar i hans bostad gav dock belägg för att hans litterära intresseinriktning förändrats något med åren.

Jakt hör till Karl Hjalmar Johanssons käraste fritidssysselsättningar, men tyvärr har han kunna konstatera att tillgången på harar rådjur, raphöns, fasaner o s v är betydligt sämre nu än den var förr.

Trots åldern tänker han inte lägga av som jordbrukare än. På tal om modernnäringen så tycker han dock det är på tok att stater skall köpa upp ställena när man samtidigt anser att bondpojkar bör stanna vid jordbruket.

Ais

Texten fortsätter på nästa sida:

fortsättning på första kolumnen i artikeln:

”— Vem vill tala med mig i telefon?”

Gården är elektrifierad, men övriga s k moderniteter har han inget behov av. Han hämtar sitt disk- och tvättvatten i en närbelägen bäck och dricksvattnet tar han från en källa i närheten av gården. Telefon? — Nej vem skulle jag tala med! Och förresten så är det så många, som kommer hit och vill prata med mej!

Naturligtvis är det besvärligt att klara sig ensam ibland, medger han, men någon kvinna i huset kan han inte tänka sig. Det räcker med att den kvinnliga provinsialläkaren och distriktssköterskan hälsar på någon gång. När ensamheten blir för lång så dränker han tristessen med en nubbe ur sin flaska. Om man använder hans egen vokabulär är

På kartbilden 1925 finns byggnader inritade på hans fastighet 1:4. Enligt uppgift skall hans stuga ha brunnit ner och troligen var det då han flyttade tillbaka till sitt gamla barndomshem.

Stengrunder efter Karls stuga på 1:4 finns kvar och också en stor lada.

De var originella och klipska, sönerna i familjen. Ett par av bröderna sägs ha varit så duktiga i skolan i bl.a. matematik, att den undervisning de fick av läraren inte räckte till. De begärde allt svårare uppgifter, som läraren inte klarade av. Men han hade ju tillgång till facit...

Blomster- och frukthandlare Per Göte Jarmo Johansson, f 1924 i Göteborg (en släkting till bröderna Andersson) flyttade till gården med sin familj omkr 1968. Enligt en tidningsartikel upprättade familjen en gåsfarm och ämnade ha uppemot 1.000 gäss på gården. De hade också ankor, påfåglar, dvärghöns, kalkoner och guld-fasaner sågs det. Familjen flyttade från Björsered 1973.

Vid en fastighetsreglering 1985 fördes Björsered 1:3 till 1:5. Gårdens byggnader finns fortfarande kvar men i stort förfall. Bilderna nedan har tagits i april 2012.

boningshusets framsida

baksida

vägen mot Hukered stryker tätt intill den gamla gården

Gård 2

Enligt Hallands Landsbeskrifning 1729 hette den andre åbon i Björsered Jeppe Bengtsson. 1674 hette brukaren på den här gården Börge Svensson. Nästa brukare hette Bengt Börgesson f omkr 1660 och han var Jeppe Bengtsson fader.

1717-1753

Jeppe Bengtsson född 1698-07-20 i Björsered
 Ingeborg Jönsdotter 1692-12-29 i Askome död 1750
Barn: Börge f 1718 d 1742, Johanna f 1721, Per f 1723 d 1724, John f 1725 d 1729, Anna f 1728 d 1728, Bengt f 1729, Ingeborg f 1732 och Per f 1736.

Vid hustruns död 1750 kallades mannen förre åbon. Dottern Johanna var förlovad med tillträdande åbon Elias Nannesson. Sonen Per gifte sig 1765 med Inger Mattisson, Lunnabol och dottern Ingeborg gifte sig 1770 med änkemän Hans Hansson på Björsereds hus

1753 flyttade Jeppe Bengtsson till Björsereds hus ("har inga ägor till huset) och gifte om sig med änkan Bengta Andersdotter f omkr 1701 från Gryteryd i Småland. Hustrun dog 1770 och mannen 1778, 69 resp 80 år gamla.

1751-1810

Elias Nannesson 1729-04-13 i Drängsered död 1810
 Johanna Jeppesdotter 1721-06-28 i Björsered 1793
Barn: Ingeborg f 1752, Nils f 1755, Benedicta f 1759, Elin f 1763 d 1773 av "håll o styng" (lunginfl) och Johanna f 1767.

Gården övertogs av sonen Nils omkr 1790. I bouppteckningen 1810 uppges att dottern Ingeborg var gift med Bengt Bengtsson i Kjærshult och att Benedicta var änka efter Ambjörn Bengtsson i Kjærshult. Johanna dog före 1810.

Omkr 1790-1811

Nils Eliasson född 1755-03-12 i Björsered död 1811
 Helena Larsdotter 1765-08-04 i Askome 1806
Barn: Anna Johanna f 1788, Elias f 1790, Johannes f 1793, Lars f 1795, Inger Christina f 1798 och Isak f 1804.

Nils Eliasson var kronofjärdingsman (en fjärdingsman var biträde till en kronolänsman, vars uppgifter var skatteuppbörd, indrivning och polisverksamhet, källa Wikipedia). Hustrun dog av slag, 41 år gammal och mannen av lungsot, 56 år gammal, Gården övertogs av äldste sonen Elias. Dottern Anna Johanna gifte sig med Sven Berndtsson i Björsereds hus. De övriga syskonen stannade länge kvar på gården som drängar och pigor.

Ur bouppteckningen 1806: Kreatur värderade till 105 riksdaler: 3 hästar (31 rdr), 8 kor, 1 tjur, 2 kvigor och 4 kalvar (52 rdr), 5 baggar, 18 får och 10 lamm (15 rdr), 9 getter och 3 killingar (5 rdr) samt 3 grisar (2 rdr). Det var en stor gård! Tillgångarna uppgick till 272 riksdaler och skulderna till 60 rdr. Bland skulderna fanns innestående kronoskatt med ca 9 rdr, innestående piglön och båtsmanslön med vardera ca 1 rdr.
 Ur bouppteckningen 1811: Kreatur värderade till 126 riksdaler men betydligt färre än 1806: 1 häst, 5 kor, 9 får, 6 baggar, 1 sugga, 1 galt, spädgrisar. Tillgångar totalt 301 riksdaler och skulder 76 rdr.

Arvskiftet skedde år 1817 men fick göras om 1820. Precis som på granngården hade föräldrarna friköpt gården och det orsakade tydligen huvudbry för boupptecknings- och värderingsmännen. (anm. texten är svårläst!)

1811-omkr 1845

Elias Nilsson född 1790-07-17 i Björsered död 1876

Beata Andersdotter 1792-11-11 i Askome 1884

Barn: Nils Jakob f o d 1813, Carl Johan f 1816, Helena f 1818 d 1819, Helena f 1820, Anna Johanna f 1823 d 1829, Nils Johan f 1826, Lars Jakob f 1829 d 1829, Anna Johanna f 1830 d 1833 och Johanna Beata f 1833 d 1836. Av de 9 barnen dog 6 i späda ålder. Ett barn dog av engelska sjukan, ett av tvinsot och ett av massel.

Gården lämnades över till äldste sonen omkr 1845 och föräldrarna blev undantagsfolk. Fadern blev 86 år och modern 91 år gammal.

Sonen Nils Johan blev ägare till granngården 1874. Dottern Helena gifte sig i Fnattagård, Väby och dog där 1891.

1845-1877

Carl Johan Eliasson född 1816-08-11 i Björsered död 1877

Inger Christina Olsdotter 1814-11-11 i Björbexered 1891

Barn: Johanna Beata f 1849 d 1854, Albertina f 1851, Emanuel f 1853 och Johan Olander f 1860.

I bouppteckningen 1877 var fastighetens taxeringsvärde 3.000 kronor. Kreatur: 6 kor (385 kronor), 1 kalv (30), 2 stutar (115), 6 får med lamm (36), 10 får utan lamm (40), 1 sugga(40), 3 grisar (45) och höns (2:50). Tillgångar 4.257 kronor, skulder 42.

Det var under deras tid på gården som **laga skiftet** skedde, 1883-1885 och gården fick beteckning Björsered 1:2. Änkan stod som ensam ägare 1885. Gården fanns kvar i familjens ägo fram till år 1918.

I lagaskifteshandlingarna är beskrivet hur gårdens byggnader såg ut 1883:

”Manbyggnad, af timmer fodrad med bräder, under halmtak, på låg stenfot, 17,2 m lång, 5,6 m bred och 2,5 m hög i en våning, inredd till förstuga med ytterdörrar och ingång till köket, kök med spisel och bakugn med ett fönster och en utgång åt norr; stuga med spisel, 3 fönsterluffer, 2 väggfasta sängar, tapetserad, en mindre förstuga med utgång åt norr och trappa till vinden, ett herberge med ett mindre fönster försedd med jerngaller, 3 dörrar samt nedgång till källaren, vid sidan af föregående 2ne kamrar, hvaraf den vestra försedd med ett fönster med jerngaller och en utgång åt uthuset samt en kammare åt östra sidan försedd med ett fönster med jerngaller och väggarna tapetserade; i alla rummen enkla loft och golf utom stugan, som har dubbla golf. Inunder en del av herberget finnes en källare uppförd af gråsten, kallmurad, samt slutligen en vind, oinredd, men derå uppförde trenne lösa sädesbingar.

Ladugårdslänga i vinkel, uppförd af skiften i stolpar af mesta delen ek under halmtak, på låg stenfot, 39,8 m lång, 5,3 m bred samt 2,1 m hög, innehållande foderloge, stall med spilt för 2 hästar, fårhus, fåhus med bås för 10 nötkreatur, lada, korngolf, loge, korngolf samt port.

Uthuslänga, uppförd af dels skiften dels planker, 11 m lång, 5,9 m bred och 2,5 m hög, täckt med halm, på stenfot, inredd till loge och 2ne sädeslador samt ett enkelt tröskverk. Dessa åbyggnader äro af följande beskaffenhet, nämligen; boningshuset i försvarligt skick, ladugårdslängan i hjälpligt och uthuslängan uti godt skick.

Ett hugghus uppfört af skiften i stolpar under halmtak, 8 m lång, 4,2 m bred och 1,8 m hög i förfallet skick.

Skiftesberedningen anser med skäl att egaren till denna hemmansdel hittills haft tillräckligt utrymme i ofvan beskrifna byggnader.”

Emanuel Carlsson flyttade till Abild 1888, änkan dog 1891. Syskonen Johan Olander och Albertina stannade kvar på gården till 1918, då de flyttade till Abild. Gården ägostyckades då till **1:5** och **1:6** (se kartbilden). Gottfrid Kristensson köpte 1:5 och Hugo Wennerholm 1:6. Ingen av dem bosatte sig i Björsered. Det var skogen och en snabb avverkning av den, som man var intresserad av.

Gården 1:5 köptes av NJ Hansson och hans hustru 1923. 1:6 ägdes från 1930-talet av tandläkare Agnes Mannerbeck, Trollhättan. Enl Gods och Gårdar 1964 var fastigheten 1:6 på 44,6 ha, varav 2 ha åker och taxerad till 39.600 kronor. Senare lades fastigheten till Björsered 2:1 och numera ägs marken av bröderna Johansson i Björsered.

1923-1951

Nils Johan Hansson   född 1865-11-06 i Gunnarsjö   död 1951
 Severina Matilda f Johansdr 1866-04-03   ”   1948
 Barn: Claes Edvin (Edor) f 1898, Johan (John) f 1903 och John Axel f 1901.

Fastigheten övertogs av sönerna Claes och Axel 1944. John flyttade till Krogsred samma år. Föräldrarna bodde troligen kvar på gården livet ut. Claes dog 1980 i Gässelia, Drängsered och John 1988 i Älmhult, Krogsred.

Enligt Gods och Gårdar 1945 uppgick arealen på gården 1:5 till 126 ha, varav 11 åker och 115 skog. Taxeringsvärde 14.900 kronor. Mangårdsbyggnaden uppförd 1882 (detta stämmer inte med lagaskifteshandlingarna, enligt vilka gården först efter 1885 flyttades), ekonomibygnaden tillbyggd 1934. Djur: 2 hästar, 9 kor, 3 ungdjur, 2 suggor, 4 gödsvin, 2 får, 30 höns och 2 bisamhällen.

Boningshuset år 1945

1950-efter 1980

John Axel Johansson   född 1901-06-16 i Gunnarsjö   död 1977
Stina Ingeborg f Johansson   1924-05-28 i Alfshög
 3 barn.

Stina Johanssons föräldrar var statare i Kärreberg, Alfshög, när hon föddes. Läs om Stina och gården i hembygdsboken sid 136.

Enligt Gods och Gårdar 1964 var gården då på 70! ha, varav 6 ha åker. Djur: 5 kor, 7 ungdjur, 2 gödsvin, 20 höns. Mangårdsbyggnaden från 1882 moderniserad 1950. Ladugård från 1951.

Boningshuset år 1964

Sönerna övertog fastigheten 1:5 och utvecklade bl.a. den sågindustri som deras släktingar startat.

Läs om brödernas verksamhet i hembygdsboken sid 146.

Så här ser det gamla boningshuset på 1:5 ut idag efter om- och tillbyggnader.

1980 avstyckades 1.045 kvm från fastigheten 1:5 och blev **1:7**

Giökabohlet och Björsereds hus – backstuga och torp i Björsered

I Björsered fanns, åtminstone i slutet av 1600-talet och fram till omkring 1720, en backstuga, som kallades Giökabohlet eller Giökahuset (stavades ibland Jökahuset). Kanske var det samma stuga, eller låg på samma plats, som det senare torpet Björsereds hus? Inte så långt ifrån ruinerna efter Björsereds hus finns ruiner efter ett litet hus; en backstuga eller kanske troligare, en linbasta, se karta sid 2.

Enligt mantalslängderna för 1688-1690 bodde då "huusekonan" Börta i Giökabohlet (huskona betydde älskarinna enl ordboken).

Den 7 december 1690 begrovs hustrun Johanna Nilsson från Jökahuset, hon "lades öster kyrkan", hon blev 65 år och 9 mån. gammal och hon hade "lefwat wähl och christeligt" (ur död- och begravningsboken för 1690).

Sedan blev Giökabohlet "manöde". 1692 bor Malin där, 1693-95 änkan Johanna som tigger, 1696-97 änkan Johanna och dottern Brita, 1698-1702 pigan Brita, 1703-1705 manöde, 1706-1709 dragonehustrun Börta, "går om och tigger", 1710 manöde, 1711 soldathustru Brita, tiggerska, från 1712 öde enligt mantalslängden men i december 1715 dör en flicka, Brita Larsson, 3 dgr gammal i Giökahuset och i december 1716 föds där en pojke, Sven Larsson, son till Lars Jönsson och Elin Svensdotter. Faddrar var bl Elin Torstensdotter och Ingebor Jönsson, hustrur till de båda åborna i Björsered.

I Hallands landsbeskrifning 1729 nämns backstuguhjonet Nils Ericksson. Han hade gift sig 1723 med Ingier Larsson i "Jöka Huset" och de bodde kvar där till omkr 1740, då de flyttade till stugan vid Görup. Båda dog 1759, 80 resp. 75 år gammal. Deras dotter Ingeborg gifte sig 1758 med skraddare Bengt Jonasson från Småland.

"Nils Ericsson var född i Årnakulla i Krogersed och son till Erik Olsson och Börta Persdotter. Han hade två bröder: 1. Olof som gift sig med Malin Olofsdotter i Kila i Gällared. Denne Olof inledde ett förhållande med hustruns systerdotter och paret rymde till Köpenhamn där de levde tillsammans och fick barn. 2. Knut som var ogift och blev borgare i Borås med namnet Svanman. Allt detta framgår i domboken 1735, där Nils hävdar rätten till arvet efter sin bror Knut som nyss avlidit" (uppgifter framtagna av Torbjörn Nilsson, Gunnarp).

omkr 1723-1740

Nils Ericksson född omkr 1680

Ingierd omkr 1685

Barn: Ingeborg f 1725

I en bilaga till kyrkoboken "Inhysesjon 1726 i Vessige socken" står att läsa under Björseredsstugan: "Eric Nilsson (felskrivet, skall vara Nils Ericksson?), och hustrun Ingierd: Mannen är förre avskedade dragon, varandes därtill döf och fjollig. Hustrun åldrig men sköter mannen och ett litet spädbarn". Det borde ju vara paret Nils och Ingier, men de är då bara omkr 45 resp 40 år gamla! I mantalslängden 1726 sägs under Björsereds hus 1726-1737 om Nils Ericksson: mannen åldrig och utfattig, tiggare, eländig av sjukdom, "enögd stackare och hufvudswag", allmosehjon. Det var ingen hejd på allt elände!

1740 finns ett annat utfattigt par mantalsskrivet i Björsereds hus: Jacob Jönsson med hustrun, som var döv, och en dotter Anna. Mannen dog 1743 och änkan blev allmosehjon. Dottern gifte sig 1746 med änkemannen Swen Swensson i Lunnabohl.

Åren 1745-1752 bebos Björsereds hus av allmosehjon. 1753 flyttade änkeman Jeppe Bengtsson in från Björsereds gård (se sid 8). Då fanns fortfarande "inga ägor till huset", men när hustrun dog 1770 anges i bouppteckningen "torpet vid Björsered" och makarna hade "1 swartfläcket koo" och "1 rödrygget qwiga".

Tillgångarna i boet uppgick till 45 daler men skulderna till 51 daler. De hade bl a skulder till "åbonna på gården för torpet och undantagsängen, näml. till nemndemannen Per Erlandsson 2 daler och Elias Nannesson 34 daler." (anm. de två åborna i Björsered)

1753-1778

Jeppe Bengtsson	född 1698-07-20 i Björsered	död 1778
Bengta Andersdotter	omkr 1701 i Gryteryd	1770

1762 "bebos av utgammalt folk och tiggare". 1764-65 "stugan: afskedade båtsman Eric Lang/Lång (Lång var båtsmansnamn i Krogsred) gift 1762 med Tora Andersdotter". Kanske Jeppe Bengtsson byggt sig en ny stuga på Björsereds hus, som nu blivit torp, och båtsmannen och hans hustru bodde i det gamla Giökahuset? Eric Lang och hans hustru flyttade till Abels torp omkr 1765 (se berättelsen om Hukered).

Jeppe Bengtssons dotter Ingebor hade blivit änka och 1773 flyttade hon till sin fader för att sköta honom. 1776 gifte hon sig med änkeman Hans Hansson, Björsereds hus, som redan bodde där eller som flyttade dit. Han dog året därpå. Enligt bouppteckningen var han "husman", som i ordboken översatts till "lantarbetare som äger sitt hus, men inte jorden, försörjer sig med arbete åt bönderna". Det verkar dock inte stämma så bra med vad han hade i boet; bl a kreaturen 5 kor, 2 kvigor, 3 lamm, 2 getkillingar och 2 grisar. Det fanns också många saker; husgeråd, textilier mm och fordringar på 30 riksdaler, sammanlagt tillgångar för 74 rdr. Skulder 6 rdr. Ingeborg Jeppesdotter "från Biörsereds torp" dog 1808 utan bröstärvingar. Hon hade testamenterat "sin lilla ägendom" till systersonen kronofjärdingsman Nils Eliasson, Björsereds gård och hans barn. Änkans tillgångar var 5 riksdaler och skulder 7 rdr.

1812 flyttade "förstärkningskarlen" Sven Berndtsson med hustru och barn till torpet Björsereds hus (anm "Förstärkningskarlar: styrka om högst 50.000 man som i händelse av krig uppsattes till arméns förstärkning. Beslutades av riksdagen 1809-1810"). Även hans bror, sockenskräddaren Gunnar Berndtsson, f 1786 samt Håkan Björnsson f 1753 var med sina familjer antecknade på torpet under några år. 1822 flyttade familjen Berndtsson till torpet Ljungstugan i Gunnarstorp. Håkan Björnsson och hans hustru Sara Jönsdotter, f 1749 stannade kvar som inhyses fram till 1825, då de flyttade till Sjösgärde. Det framgår inte om det fortfarande var ett torp eller bara en stuga.

1812-1822

Sven Berndtsson	född 1777-05-05 i Vessige
Anna Johanna Nilsson	1788-03-27 i Björsered

Barn: Helena f 1812, Neta Beata f 1812, Carl Gustaf f 1814 d 1817 i tvinsot, Gustafva f 1817, Cathrina f 1819, Lars f 1821

Mannen var son till sockenskräddare (ambulerande) Berndt Bengtsson och Catharina Stefansdotter och kvinnan dotter till Nils Eliasson och Helena Larsdotter i Björsereds gård. Dottern Neta Beata gifte sig 1839 med statdrängen Nils Persson och de fick 1846 en son, Johan Severin, som blev den kände målaren och fotografen Severin Nilsson (läs mera om Neta Beata och hennes familj under Ljungstugan i Gunnarstorpshäftet).

1822-1830

Lars Nilsson född 1795-12-04 i Björsered

Olena Andersdotter 1792-07-28 i Köinge

Barn: Helena f 1823 och Anna Beata f 1827

Lars Nilsson var broder till Anna Johanna Nilsson, se ovan. Hans familj kom från Ljungby och de flyttade tillbaka dit 1830.

1830-1850

Jöns Pehrsson 1785-03-13 i Järnbo

död 1850

Johanna Arvidsdotter 1776-08-06

Barn: Anna Christina f 1819.

Familjen kom från Asptorpet i Hukered (se berättelsen om Hukered). Från omkr 1840 tillhörde de socknens fattighjon eller "försvarslösa", som de också kallades. Jöns Pehrsson dog 1850 i Björsereds hus, 65 år gammal.

1850-1852

Lars Pehrsson född 1822-05-31 i Gunnarp

Anna Lena Andersdotter 1821-11-19 i Torshög

död 1852

Barn: Anders Peter f 1851 d 1851 och Anna Lena f 1852

Makarna gifte sig 1850, hustrun dog 1852 i barnsäng, 30 år gammal.

Nu var Björsereds hus ett torp igen. Bouppteckningen 1852 tar upp 2 kor och 2 får, många gårdsredskap, "inbergade grödan" 4 travar korn, 4 travar blandsäd, 4 travar havre, 4 pund hö, ¼ tunna korn och 5 tunnor potatis (totalt 21 riksdaler). Makarna ägde byggnaderna på torpet, värderade till 30 rdr. Tillgångarna värderades till 255 rdr och skulderna uppgick till 24. I skulderna ingick "åhrets skatt för torpet till Carl Johan i Björsered" med ca 5 rdr.

Mannen och dottern lämnade torpet 1852. De flyttade först till Hukered och 1854 till L Grimshult. De levde som backstuguhjon i många år och på flera olika platser men omkring 1875 är mannen torpare i Ryd, Grimshult. Han hade gift om sig och fått flera barn (se berättelsen om Grimshult).

1852- omkr 1865

Anders Andersson 1815-07-25 i Askome

Anna Joh. Christensdotter 1824-06-01 "

Barn: Anna Charlotta f 1844, Anders Johan f 1846, Carl August f 1849, Johan Aron f 1852, Johan Elof f 1854 d 1856, Nils Johan f 1856 d 1856, Johan Emanuel f 1857 d 1857, Neta Josephina f 1858 d 1860 och Neta Josephina f 1860 d 1860. Av deras 9 barn dog alltså 5 som mycket små.

Familjen var utfattig, de var s.k. försvarslösa när de fick flytta in i Björsereds hus.

Det framgår inte om de fick övertaga torpet efter Lars Pehrsson. Ungefär samtidigt flyttade pigan ”backstuguhjonet” Sara Helena Carlsdotter och hennes son Carl Carlsson in från Lia.

Anders Andersson flyttade till Hukered omkr 1865 och blev torpare i Torstorp (se berättelsen om Hukered).

1853- omkr 1870

Sara Helena Carlsdotter född 1810-08-10 i Långaryd

Son: Carl Carlsson 1843-09-25

1870 fick sonen ett torpkontrakt för Sparfvastugan i Grimshult och flyttade dit tillsammans med modern (se berättelsen om Grimshult).

Sara Carlsdotter och hennes son Carl blev de som sist lämnade Björsereds hus, torpet/stugan som funnits i varje fall från 1725. Dessförinnan fanns backstugan Giökabohlet, som kanske var ursprunget till Björsereds hus eller som låg i närheten.

Så här såg platsen för
Björsereds hus ut i april
2012

2014-02-21

Det här häftet är ett utdrag ur häftet
"Backstugor, torp, gårdar mm i Öfre skogsbygden i Vessige socken" (145 sidor) -
resultat av en studiecirkel i **Vessige-Alfshögs hembygdsförening** som inventerat
och dokumenterat byarnas befolkning och bebyggelse från 1700-talet till nutid
Byarna i övre skogsbygden är Björbäcksered, Hukered, Grimshult, Björsered,
Lunnabol och Sjösgärde.